

Lazaritsa Edela-Bulgaarias: laulud ja rituaalsed tähendused

Resümee

Ruzha Neykova

Artikkel käsitleb mitmehääelse laulmise traditsiooni Bulgaaria edelaosa muistses naisterituaalis ning annab ülevaate rituaali sisust, mida peetakse nn üleminekuriituse relikteks. Rituaali unikaalne liigendumatu olemus, mis toetub muusika, sõna, tantsu ja uskumuste ühtsusele, oli kuni 20. sajandi keskpaigani veel hästi säilinud. Varasemate andmete kohaselt oli *lazaritsa* selline sündmus, mis võis toimuda vaid kord inimese elus: see eelnes neidude abiellumisele.

Intonatsiooni ja struktuuri põhjal eristuvad Püha Laatsaruse rituaali laulud kahel muusikalisel tasandil. Esimest tasandit iseloomustab vanem, üsna arhailine muusikalise mõtlemise viis, mis väljendub spetsiifilises vormiehituses ja stilistilistes joontes, kaasa arvatud pingeline ning tugev helitekitamise moodus. Rituaalsetel viisidel on olnud tihe side sündmuse poeetilise sisuga, samuti aeglase ringtantsuga (*horo*) selle esitussituatsioonis.

Mitmehäälsede laulude teine tasand kujutab endast erinevate muusikaliste tendentside kombinatsiooni, nt laiem heliulatus, teisenev interpretatsioon jms. Vanade rituaalsete viiside (*izvik*) ja enamarenenud ning keerukamate viiside kooseksisteerimine erinevates lokaalsetes esitustes on tingitud rituaali enese mitmetahulisest iseloomust, kuid samuti sellest, et rituaali sisule lisandub uusi tähendusi.

Uurimus põhineb autori osalusvaatlustel vahemikus 1981–2006 erinevates külades, ning samuti varasematel arhiivimaterjalidel.